

La societat després del petroli: Barcelona en Transició

Segons l'antropòleg francès Philippe Descola, el poble shuar-achuar, de l'Alta Amazònia equatoriana, basa la seva forma de vida en la filosofia anomenada el bon viure, un estat d'equilibri de les persones achuar amb la natura, que incorpora pràctiques sostenibles en la seva relació amb el medi i que no posa en perill la seva pròpia subsistència ni la seva continuïtat cultural. En un món més urbà i globalitzat, també hi ha alternatives que tendeixen cap a un estil de vida que estigui en harmonia amb la terra i que sigui capaç de crear una atmosfera d'equilibri i sostenibilitat amb el medi que ens envolta.

Laura Fernández, Aniol Olmedo, Ricard Álvarez i Stefan Blasel.
Col·lectiu **Barcelona en Transició**
quadernsillacrua@setmanaridirecta.info

Què és una iniciativa de transició? El terme inicial per descriure aquest concepte era ciutats en transició (de l'anglès *transition towns*), però ha anat evolucionant i adaptant-se a la posada en pràctica i, ara, també parlem de regions, valls, pobles, comarques, barris, carrers o illes en transició. Així doncs, sembla que el millor terme per designar aquest procés és *iniciatives de transició*. Però, d'on prové aquest moviment? Amb l'obra *Transition Handbook*, Rob Hopkins ens ajuda a comprendre millor l'essència de les iniciatives en transició. El llibre fomenta les iniciatives impulsades per la societat civil que involucren totes les capes socials i que creen comunitats locals capaces de fer front als reptes del zenit del petroli i el canvi climàtic, així com a les greus conseqüències socials i econòmiques que se'n deriven. Les iniciatives esmentades al llibre desenvolupen projectes concrets en els àmbits de l'alimentació, el transport, l'energia, el residu, l'habitatge, la salut, l'educació i el turisme: espais d'agricultura comunitària, de comerç local i de proximitat, monedes locals, mercats d'intercanvi, cooperatives de consum, serveis de cotxe compartit, compostatge comunitari, tallers de reparació... Hopkins proposa *transicionar* cap a un model social i econòmic sostenible que no depengui del petroli i on es tingui cura del benestar de les persones i del medi natural. Amb paraules de Hopkins: "Només estarem

en condicions d'apropar-nos a quelcom si podem imaginar com serà quan arribem a la meta".

Origen del moviment

El moviment Pobles en Transició va aparèixer el setembre de 2006 a la petita localitat de Totnes –un poble de més de 8.000 habitants situat al sud-est d'Anglaterra– i el seu germe neix del projecte *Kinsale 2021* (elaborat l'any 2005), un pla integral de descens energètic per la població irlandesa de Kinsale. Malgrat la seva joventut, el moviment s'ha expandit arreu del món i, actualment, només cinc anys després, ja hi ha més de 350 iniciati-

Hopkins proposa 'transicionar' cap a un model social i econòmic sostenible que no depengui del petroli i on es tingui cura del benestar de les persones i del medi natural

ves oficials. Els primers grups que van començar a treballar al voltant del concepte de transició a l'Estat espanyol van aparèixer fa poc més de dos anys i, actualment, ja n'hi ha a unes quinze localitats. Alguns exemples són Barcelona, Vilanova i la Geltrú, Vitòria, Madrid, Coín (Màlaga), Palma de Mallorca, Eivissa, Teo (A Corunya) o Logronyo... Tots aquests grups estan començant amb ganes i energia per aconseguir que les seves comunitats siguin més resilientes en un

Transition Towns és un moviment creat per Louise Rooney i popularitzat per Rob Hopkins

futur sense petroli. També trobem pobles en transició arreu del món, des de Nova Zelanda a Xile, passant pels Estats Units, el Japó, Itàlia, el Brasil, Austràlia i el Canadà, entre d'altres.

Cooperació positiva des del col·lectiu Barcelona en Transició

Barcelona en Transició va néixer com a grup la primavera de 2009 i, actualment, és un col·lectiu de persones provinents de diversos barris barcelonins, amb professions i procedències culturals diverses, que volen plasmar la filosofia de la transició, fomentar la resiliència i afavorir la relocalització de les nostres comunitats, sempre amb una actitud positiva, divertida i força creativa. Destacarem alguns dels seus principis:

Cocreació

Les caminades en transició formen part d'un projecte que pretén, d'una manera distesa, donar a conèixer millor els barris on vivim les veïnes, tot identificant aquells elements, individus, negocis i entitats locals que poden fer créixer la resiliència del barri i de les seves habitants davant els reptes del zenit del petroli i el canvi climàtic. Vol ser un punt de trobada d'entitats, comerços locals i, sobretot, veïnes –el cor del barri– per donar l'oportunitat de conèixer-nos millor entre nosaltres i conèixer el moviment de transició i els seus objectius. És un acte familiar i gratuït que convida tothom a participar-hi. La gent gran, història viva del barri, que té memòria de com es vivia en un món amb menys dependència del petroli,

juga un paper especial en aquesta nova transició, ja que pot compartir les seves experiències amb el jovent.

Solidaritat i cooperació

Un altre àmbit de Barcelona en Transició és la sensibilització, que es desenvolupa –entre d'altres– a través de xerrades, passis de pel·lícules, *openspace* (a centres cívics, associacions, entitats, llibreries...) i que té com a finalitat apropar el concepte i les iniciatives a totes les persones, conscienciades o no amb la situació actual. També orienten els projectes en el camp de la formació, a través de tallers temàtics (per exemple, els que se centren en les monedes socials), tallers sobre la transició i tallers de re-aprenentatge/recapacitació sobre permacultura, horticultura, fer pa, cosir, fer ganxet, primers auxilis, medicaments d'herbes silvestres o cultivades, forns de fang, lampisteria, cuines solars de cartró, escalfadors d'aigua solar amb materials reciclats, fusteria sostenible... Totes aquestes activitats pretenen recuperar la cultura popular de manera intergeneracional.

Les iniciatives i l'acció

Les iniciatives són, utilitzant un terme inventat per Jeremy Leggett, "microcosmos escalables d'esperança". Barcelona en Transició basa totes les seves iniciatives en quatre supòsits bàsics, que són coherència, proactivitat, acció i entusiasme.

Coherència

És inevitable viure amb un consum d'energia molt més baix, és millor planejar

Quadre de Conceptes

Resiliència: “És la capacitat d'un ecosistema d'aguantar xocs externs i reorganitzar-se mentre canvia, per poder retenir essencialment la mateixa funció, estructura, identitat i mecanismes de retroalimentació”. La sostenibilitat se centra, principalment, en l'eficiència energètica. En canvi, la resiliència ens fa reflexionar sobre el fet que ens hàgim tornat tan vulnerables i dependents de recursos finits i dels quals no es pot dependre a llarg termini.

Pic del petroli: “És el moment en què tot el combustible de millor qualitat i més fàcil d'extreure, a nivell global, ja ha

estat extret. Continuarà havent-hi petroli sota terra durant molt de temps, però, a partir d'aquest moment, serà energèticament i econòmicament més costós continuar amb la seva extracció”.

Visió positiva: Segons la transició, és important tenir visió del futur. Sovint, les ambientalistes tracten d'involucrar la gent valent-se de visions apocalíptiques del futur, com una manera d'empènyer a l'acció a través de la por. El moviment planteja què passaria si utilitzéssim la forma oposada i pintéssim un panorama del futur que permeti que la gent vegi on volem anar. En lloc d'anar en contra d'al-

guna cosa, crear a favor del que impulsa la genialitat col·lectiva.

“Els éssers humans només són plenament humans quan estan implicats els uns amb els altres i la majoria de nosaltres trobem la felicitat més fàcilment a través de la realització col·lectiva. Si ens unim als nostres veïns en l'aventura de construir una economia local que ens resolgui tots els subministraments, la veritable felicitat, l'alegria profunda, és a l'abast, es pot trobar” (Richard Douthwaite, 1996, *Short Circuit: Strengthening local Economies for security in an unstable world*, Green Books).

les alternatives abans que el declivi energètic ens agafi per sorpresa.

Proactivitat

Les nostres comunitats i assentaments han perdut la resiliència que permetria que s'adaptessin al canvi dramàtic de paradigmes que acompanyarà el descens energètic.

Acció

S'ha d'actuar col·lectivament i s'ha de fer ara!

Entusiasme

Si alliberem la nostra creativitat i capacitat col·lectiva, podrem construir noves formes de vida més enriquidores, més divertides, més comunitàries i que reconeixen localment els límits biològics i físics del planeta.

Les inevitables dificultats d'abastiment de combustibles líquids barats en un futur immediat fan que l'escala local cada dia tingui més importància.

Necessitem reconstruir la capacitat per produir totes aquelles coses que poden ser produïdes localment. Al contrari del que podria semblar, existeix una gran quantitat de coses que podem produir localment amb relativa facilitat: varietats de fruites estacionals i vegetals, peix fresc, fusta, fongs, tintures, essències i medicines, mobles, objectes ceràmics, materials aïllants, sabó, pa, vidre, làctics, llana, cuir, paper, diversos materials de construcció, fins i tot perfums i flors. No es busca crear una economia del tipus no s'ingressa res/no surt res, però sí tancar alguns cicles econòmics i produir tot el que puguem de forma local.

Barcelona
Transició durant una visita a la Clota al març de l'any passat

Arxiu

MÉS INFORMACIÓ

Podeu consultar el bloc de Barcelona en Transició: barcelonaentransicio.wordpress.com.

Trobades:
Dimecres, de 18 a 20h.
Infoespai:
Plaça del Sol del barri de Gràcia (Barcelona).

Deu transformacions per la transició

1. Llegir *Transition Handbook*, de Rob Hopkins (2008) i veure el seu vídeo a TED (en línia).
2. Visitar la web oficial del moviment Transition Towns (www.transitiontowns.org).
3. Fer un seguiment de les iniciatives arreu del món (<http://www.transitionnetwork.org>) i dels materials recollits a la wiki (<http://movimientotransicion.pbworks.com>).
4. Llegir els articles de Javier Zarzuela, publicats a la revista *El ecologista*: “La comunidad coge las riendas” i “El movimiento de Transición”.
5. Llegir l'article d'Antonio Scotti, publicat a la revista *Ecohabitar*: “Tiempos de Transición”.
6. Veure el vídeo *Pueblos en Transición*, del programa *El escarabajo verde* (RTVE, en línia).
7. Llegir *Compendi sobre la Transició*, traducció del document *Transition Primer* (en línia).
8. Consultar el treball d'investigació de Juan del Río “De la idea a la acció. Aprendiendo del movimiento Transition Towns” (en línia).
9. Veure el documental *In Transition 1.0*, del moviment Transition Town (en línia).
10. Consultar l'informe *Kinsale 2021*, de Kinsale Further Education College (en línia).